

Aldring og helse

Nasjonalt senter

Fagskolen Aldring og helse

Høyere yrkesfaglig utdanning

STUDIEPLAN

Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring

Kull 2026

For perioden 2026-2028

Revidert 20.01.2026

Innhold

1.0 Fagskoleutdanning i Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring	4
1.1 Høyere yrkesfaglig utdanning	4
1.2 Nasjonalt senter for aldring og helse	5
1.3 Utviklingshemning og aldring	5
1.4 Fagskolen Aldring og helse	6
1.5 Pedagogisk grunnsyn	6
2.1 Formell kompetanse og realkompetanse	7
2.2 Politiattest og skikkethetsvurdering	8
2.3 Klage på vedtak ved opptak	8
3.0 Mål og læringsutbytte	10
3.1 Læringsutbytte etter fullført utdanning	10
4.0 Undervisnings- og arbeidsformer	12
5.0 Praksis	14
6.0 Vurdering	15
7.0 Vitnemål	16
8.0 Organisering og omfang	17
9.0 Emne 1: Etikk, samhandling og kommunikasjon	18
9.1 Læringsutbytte etter fullført emne 1	18
9.2 Sentrale tema i emne 1	19
10.0 Emne 2: Utviklingshemning og aldring	20
10.1 Læringsutbytte etter fullført emne 2	20
10.2 Sentrale tema i emne 2	21
11.0 Emne 3: Utviklingshemning og aldersrelaterte sykdommer	22
11.1 Læringsutbytte etter fullført emne 3	22
11.2 Sentrale tema i emne 3	23
12.0 Emne 4: Miljøbehandling for eldre med utviklingshemning	23
12.1 Læringsutbytte etter fullført emne 4	23
12.2 Sentrale tema i emne 4	24

13.0 Emne 5: Organisering, system og ledelse.....	25
13.1 Læringsutbytte etter fullført emne 5.....	25
13.2 Sentrale tema i emne 5	25
14.0 Emne 6: Fordypningsarbeid / Eksamen.....	26
14.1 Læringsutbytte etter fullført emne 6.....	26
15.0 Praksis - læringsutbytte	27

1.0 Fagskoleutdanning i Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring

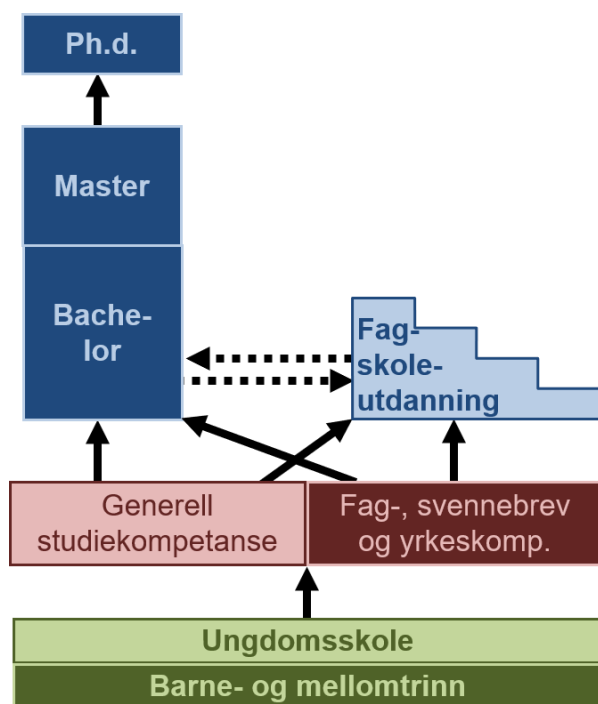
1.1 Høyere yrkesfaglig utdanning

Fagskolen Aldring og helse tilbyr høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleutdanning) innen helsefag. Utdanningene er praksisnære, yrkesrettede og utviklet i tråd med kravene i lov om høyere yrkesfaglig utdanning, som skal sikre utdanninger av høy kvalitet og gode vilkår for studentene.

Målet med utdanningene er å utvikle reflekterte og kompetente yrkesutøvere med solid yrkesetisk forankring. Studentene skal kunne ta initiativ, planlegge, organisere og gjennomføre tiltak i samarbeid med tjenesteytere, brukere/pasienter og pårørende.

Utdanningene skal samtidig imøtekomme den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny og oppdatert kompetanse, i tråd med nye oppgaver og utfordringer i helse- og sosialektoren.

I det formelle utdanningssystemet er fagskoleutdanning plassert over videregående opplæring, på nivå 5 i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (NKR). Det er definert

som praktisk og yrkesrettet og skiller seg dermed fra høgskoleutdanning, som er akademisk og forskningsbasert.

Utdanningene som tilbys ved fagskoler, legger sterk vekt på tette bånd til arbeidslivet og omtales som «arbeidslivets utdanning». Studentene er yrkesaktive samtidig som de tar utdanning. Å arbeide med virkelighetsnære utfordringer der teori og praksis integreres, er en sentral del av læringsutbyttet.

Modell: Norske utdanningssystem, NOKUT 2022

I Meld. St. 11 (2024–2025) understrekes det at høyere yrkesfaglig utdanning er avgjørende for å sikre flere fagfolk og mer kompetent fagkompetanse, og at utdanningene må styrkes for å gjøre livslang læring tilgjengelig for alle i hele landet.

Fagskoler reguleres av lov om høyere yrkesfaglig utdanning, og NOKUT har ansvar for akkreditering og tilsyn.

1.2 Nasjonalt senter for aldring og helse

Fagskolen Aldring og helse er en del av Nasjonalt senter for aldring og helse som har mange oppgaver knyttet til kompetanseheving og forskning. Nasjonalt senter for aldring og helse arbeider for en bedre aldring- fra kunnskap til praksis. Det gjøres gjennom forskning, utviklingsarbeid, kompetansespredning og informasjon, hvor målgruppene er ansatte, studenter og forskere på alle nivåer i helsetjenesten, samt beslutningstakere, nasjonale helsemyndigheter, eldre, deres pårørende og allmenheten. Aldring og helses verdier raushet, nyskapende tenkning, kunnskapsbasert praksis og glede i læring gjenspeiler seg også i fagskolen. Studentene ved fagskolen vil ha nytte av fagmiljøet ved Aldring og helse.

1.3 Utviklingshemning og aldring

Personer med utviklingshemning lever lengre enn før, og mange blir gamle. Økt levealder, lavere barnedødelighet kombinert med store fødselskull etter krigen, gjør at vi i årene fremover vil få et raskt voksende antall eldre med utviklingshemning. Utviklingen er relativt ny og fører med seg mange utfordringer for helse- og omsorgstjenestene, for personene med utviklingshemning selv og deres familier. Mange med utviklingshemning opplever en aldringsprosess som forløper annerledes, byr på andre utfordringer og er en prosess som starter tidligere enn det vi normalt ser i befolkningen.

«Men det er ikkje alltid du ser den aldringa, for den kjem snikande. Altså, det er så små teikn at du ser det ikkje, du forstår det ikkje» (Eiane og Gjermestad, 2019).

Ansvarsreformen for mennesker med utviklingshemning, med hovedmålsettingene å bedre levekår, integrering og normalisering, ble gjennomført i 1991. Begrunnelsen for reformen var menneskeverd og likeverd, og at det ordinære hjelpeapparatet i kommunene skulle gi individuelt tilpassede tjenester. Evalueringer av tjenestene etter reformen peker på at ett av de største hindrene for å realisere målsettingene, er mangel på spesifikk kompetanse om utviklingshemning. Evalueringene viser at denne mangel gjelder de fleste deler av tjenestefeltet.

Dette ble bekreftet i rapporten «Det gjelder livet» som ble lansert etter landsomfattende tilsyn med kommunenes helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemning i 2016. Den påpeker at: tjenester til personer med utviklingshemning er lite individuelt tilpasset,

tjenesteytere har svak kompetanse, brukermedvirkning er lite ivarettatt og at det er svikt i hvordan brukeres helseforhold blir fulgt opp.

Forskning viser at en av flere grunnleggende forutsetninger for å sikre tilgang på tjenester til personer med utviklingshemning, er kompetente fagpersoner som kan tolke og forstå den enkeltes symptomer, og iverksette tiltak. Forskning viser også at når ansatte tilrettelegger tjenestene ut fra kompetanse om og innsikt i utviklingshemning, reduseres utfordrende atferd, og dermed bruken av tvang og makt.

1.4 Fagskolen Aldring og helse

Fagskolen Aldring og helse er et utdanningstilbud ved Nasjonalt senter for aldring og helse. Med bakgrunn i Demensplan 2015 og Kompetanseløftets satsning, startet Aldring og helse fagskoletilbud i Demensomsorg og alderspsykiatri i 2008 og fra 2013 Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring.

Helsepersonellkommisjonen skriver i rapporten Tid for handling (2023) om behov for bedre utnyttelse av kompetanse, og om oppgavefordeling. Det vil blant annet omhandle god rekruttering av helsefagarbeidere og utvidet bruk av helsefagarbeiderens kompetanse i både kommune i spesialisthelsetjeneste. Fagskolen Aldring og helses studietilbud samsvarer godt med kompetansebehovene i tjenestene, samtidig som de bidrar til å utvikle relevante karriereveier for yrkesfagutdannede.

Siden oppstarten i 2008 er Tønsberg blitt brukt som samlingssted i det nasjonale tilbudet. Fra og med 2015 har studietilbud blitt etablert på andre studiesteder lokalt og regionalt.

I dag har Fagskolen Aldring og helse tre studietilbud. Demens og psykisk helse hos eldre, og Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring. Fagskolegrad i eldrehelse er det nyeste studietilbudet som er et samarbeid med Fagskolen Telemark og Vestfold. Disse utdanningene tilbys som deltidsutdanning over to år, tilsvarende ett år på fulltid, og gir 60 studiepoeng og fagskolegrad. Det tilbys studier som er nettbasert med samlinger, og fra 2023 også tilbud som er 100% nettbasert.

Fagskolen Aldring og helse fikk i 2023 fagområdeakkreditering. Dette gjør at Fagskolen har mulighet til å opprette nye studietilbud innen helse, også frittstående korte modulutdanninger.

1.5 Pedagogisk grunnsyn

Fagskolen Aldring og helse bygger på et helhetlig menneskesyn og personsentrert omsorg. Fagskolens verdier gjenspeiler seg i møte med studenter, arbeidsgivere og

samarbeidspartnere. Studiet er tilrettelagt etter voksenpedagogiske prinsipper, med utgangspunkt i studentaktive læringsformer. Fagskolens pedagogiske grunnsyn kan best karakteriseres som en konstruktivistisk tilnærming til læring. Studentene skal ikke passivt motta informasjon, men konstruere sin kunnskap ved å tolke, forstå og knytte informasjonen opp mot det de kan fra før. På denne måten vil studentenes teoretiske kunnskap kunne komme i spill med deres praktiske yrkeserfaring. Læring både som en kollektiv og individuell prosess er grunnleggende i dette læringsperspektivet. Gjennom faglige samtaler og diskusjoner i fysiske samlinger, på læringsplattform og i nettmøter, deles og brynes kunnskap både fra teori og praksis.

2.0 Opptakskrav

2.1 Formell kompetanse og realkompetanse

For opptak på grunnlag av formell kompetanse kreves enten

- a) fullført og bestått videregående opplæring innen helse- og oppvekstfag, med fagbrev som helsefagarbeider eller omsorgsarbeider, eller
- b) vitnemål for yrkeskompetanse som hjelpepleier eller aktivitør.

Opptak på grunnlag av *realkompetanse* er mulig for søkere som ikke oppfyller de formelle opptakskravene, og som er 23 år eller eldre i opptaksåret. De kan tas opp på grunnlag av tilsvarende realkompetanse som vurderes av fagskolen, opp mot de formelle kompetansekravene i første ledd. Søkeren må kunne dokumentere relevant yrkeserfaring. Som relevant yrkeserfaring regnes arbeid med målgruppen i hjemmebaserte tjenester, i sykehjem, innen boligvirksomhet, på dagsenter eller i andre offentlige eller private virksomheter, samt frivillig arbeid for og sammen med målgruppen, pårørendearbeid, organisasjonsarbeid, arbeid som støttekontakt, og lignende. I tillegg må søkeren dokumentere relevant kompetanse tilsvarende Vg 3-nivå i yrkesfaglige opplæringsprogram som oppfyller det formelle kriteriet etter første ledd, tilsvarende nivå 4 i Nasjonalt rammeverk for livslang læring.

Søkere med utenlandsk fag- eller yrkesopplæring kan gis opptak på grunnlag av formell kompetanse dersom opplæringen er godkjent som sidestilt med norsk vitnemål og fagbrev.

2.2 Politiattest og skikkethetsvurdering

Politiattest

Studenter som får tilbud om opptak til utdanningen, må fremlegge politiattest. Politiattesten skal ikke være eldre enn tre måneder. Jfr Forskrift om opptak og eksamen ved Fagskolen Aldring og helse § 2-6. Krav om politiattest. <https://lovdata.no/forskrift/2019-12-13-1794>.

Kravet om politiattest er hjemlet ved Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) (LOV-2011-06-24-30) § 5-4 og Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) (LOV-2018-06-08-28) §27, jfr. Lov om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) (LOV-2010-05-28-16) §37 og §39.

Skikkethetsvurdering.

Fagskolen har et lovpålagt ansvar for å foreta skikkethetsvurdering av studenter som under utdanning og i framtidig yrkesutøvelse kommer i kontakt med og kan utgjøre en fare for liv, fysisk og/eller psykisk helse, rettigheter og sikkerhet for barn, unge og voksne i sårbare situasjoner. Vurderingen er underlagt Forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleforskriften) (FOR-2019-07-11-1005) kap. 5 om skikkethet. Skikkethetsvurderingen skal avdekke om studenten har de nødvendige forutsetninger for å kunne utøve yrket. Løpende skikkethetsvurdering skal foregå gjennom hele studiet og skal inngå i en helhetsvurdering av studentens forutsetninger for å kunne fungere i yrket. Hvis det er begrunnet tvil om en student er skikket, skal det foretas en særskilt skikkethetsvurdering.

Jfr Forskrift om opptak og eksamen ved Fagskolen Aldring og helse § 2-7 om Skikkethetsvurdering <https://lovdata.no/forskrift/2019-12-13-1794>.

2.3 Klage på vedtak ved opptak

Vedtak om opptak fattes av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse og kan påklages til den nasjonale klagenemnda.

Vedtak vedrørende realkompetanse fattes av fagskolens administrasjon, og kan påklages til den lokale klagenemnda. §2-2. Gjennomføring av opptak (<https://lovdata.no/forskrift/2019-12-13-1794>).

3.0 Mål og læringsutbytte

Fagskoleutdanningen i Utviklingshemning, miljøarbeid og aldring har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk forståelse som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere, brukere/pasienter og pårørende. Fagskoleutdanningene skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse- og omsorgstjenesten.

3.1 Læringsutbytte etter fullført utdanning

Etter fullført utdanning skal kandidaten ha kunnskap om utviklingshemning og aldring, og ved hjelp av verktøy, metoder og tilnæringsmåter være i stand til å implementere og sette ut i livet ny kunnskap.

Beskrivelsen av læringsutbyttene er inndelt i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. De er utformet ut ifra det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, på fagskolenivå 5.1. De finnes på overordnet nivå og på emnenivå.

Kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives som:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
Kunnskaper er: forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområde og/eller yrker.	Ferdigheter er: evne til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske og evnen til kommunikasjon.	Generell kompetanse er: Evne til å anvende kunnskap og ferdigheter på en selvstendig måte i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenking i studier og yrker.

Overordnede læringsutbyttebeskrivelser for studiet:

Kunnskap
Kandidaten • har kunnskap om utviklingshemning, miljøarbeid og aldring hos eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om hvordan sykdom og skader gir seg til kjenne hos eldre med utviklingshemning og hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen. • har innsikt i lovverk for helse- og omsorgssektoren, samt i nasjonale anbefalinger og retningslinjer for arbeid med, og kvalitet på, helsetjenester til eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om tjenestetilbudet til eldre med utviklingshemning og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktuelle aktører og samarbeidsparter. • kan oppdatere og reflektere over sin yrkesfaglige kompetanse innen utviklingshemning, aldring og miljøarbeid. • forstår hva kvalitet og kompetanse i helsetjenestene betyr for den eldre med utviklingshemning, de pårørende og samfunnet.
Ferdigheter
Kandidaten • kan anvende kunnskap om utviklingshemning, miljøarbeid og aldring til å identifisere ressurser og behov, sette mål, iverksette og evaluere tiltak innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde. • kan anvende kunnskap om eldre med utviklingshemning til å kunne observere, kartlegge, vurdere og handle ved endring i helsetilstand og atferd. • kan anvende relevante verktøy, teknikker, kommunikasjonsformer og metoder i arbeid med eldre personer med utviklingshemning og andre aktører. • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid eldre personer med utviklingshemning. • kan kartlegge situasjoner hos eldre med utviklingshemning og identifisere faglige, juridiske og etiske problemstillinger, samt vurdere behov for å tiltak.
Generell kompetanse
Kandidaten • har forståelse for faglige og etiske prinsipper i arbeid med eldre personer med utviklingshemning. • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ivareta brukermedvirkning, personens integritet, og faglig forsvarlighet. • kan innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde utføre miljøarbeid etter individuelle behov hos eldre med utviklingshemning, i tråd med prinsippene for personsentrert omsorg. • kan bygge relasjoner med relevante samarbeidsparter om tjenestetilbudet til eldre personer med utviklingshemning • kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester til eldre med utviklingshemning, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen

4.0 Undervisnings- og arbeidsformer

Fleksibilitet og rammer

Utdanningen bygger på en fleksibel læringsform, der det er mulig å gjennomføre studiet med begrenset krav til fysisk oppmøte for undervisning i klasserom. Digitale samlinger og læringsgrupper vil foregå i sanntid til fastsatte tider, enkelte vil også være valgbare og fleksible.

De ulike undervisnings- og arbeidsformene har til hensikt å legge til rette for studentenes individuelle lærings- og arbeidsprosesser. Det innebærer å gi studentene forutsigbarhet og mulighet for å planlegge langsiktig. Utdanningene har derfor rammer som både tar hensyn til et individuelt tilpasset studieopplegg, og samtidig sikrer progresjon i studiet.

Studenten har hovedansvaret for å tilegne seg læringsutbytte i emnene, og studenten må også selv beregne tid til, og planlegge for egne læringsaktiviteter og forberedelser.

Læringsaktiviteter

Det vil bli benyttet en kombinasjon av ulike læringsaktiviteter: forelesning (preprodusert og live), e-læring, podkast, veiledning, muntlig fremlegg, faglige diskusjoner og selvstudium. Studiekravene vil bestå av diskusjonsforum, quiz, skriftlige innleveringer, og innleveringer av lyd- og bildefiler.

Fagskolen legger også til rette for at studentene bruker hverandre i læringen ved hjelp av gruppearbeid, diskusjoner, refleksjoner og tilbakemeldinger.

Flipped classroom

Utdanningene er basert på omvendt undervisning eller flipped classroom. Det vil si at forelesninger, oppgaver og veiledninger legges tilgjengelig på nettet. Undervisningstid brukes hovedsakelig til gruppearbeid, faglige diskusjoner og veiledning med lærer og studenter, men studentene vil også møte forelesere som gir mulighet til å stille spørsmål og drøfte faglige temaer.

Kontakt og oppfølging av studenter

Kontakt med og oppfølging av studenter foregår i hovedsak på læringsplattform, i nettmøter eller pr. telefon. Studenten kan henvende seg til lærer og lærer vil svare på henvendelsen innen kl. 15.30 påfølgende virkedag.

Krav til teknologi og dataferdigheter

For å kunne gjennomføre må studenten ha grunnleggende ferdigheter innen tekstbehandling og tilgang til datamaskin, samt internettilgang. Deler av undervisningsprogrammet vil kreve at datamaskinen har et tekstbehandlingsprogram tilsvarende Microsoft Word, og mulighet til å spille av lydfiler og film via nettet.

Læringsplattform

Utdanningen bruker Canvas som læringsplattform. Det er en lærings- og møteplass for studenter og lærere. Læringsplattformen gir studentene tilgang til planer og studiekrav, kontakt med medstudenter og lærere og den er en arena for å delta på virtuelle fellesaktiviteter. Den gir tilgang til læringsmateriell, filmsekvenser, forelesninger, diskusjonsforum, tester, lenker og lignende. I diskusjonsforum skal studentene blant annet drøfte aktuelle problemstillinger med medstudenter og lærere. Innleveringer, tilbakemeldinger og karakterer skjer via læringsplattformen.

Samlinger for heldigitalt tilbud (100% nettbasert)

Samlingene er på nett og gjennomføres etter oppsatt plan. De består av muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning, veiledning på oppgaver, praksismøter og praktisk informasjon. Nettsamlingene er obligatoriske.

Nettsamlingene forutsetter forberedelser for muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning, veiledning på oppgaver, praksismøter og praktisk informasjon. Samlingene vil ha ulik varighet, avhengig av innhold og formål.

Samlinger for nett- og samlingsbasert tilbud

Samlingene gjennomføres som fysiske samlinger og nettsamlinger. Alle typer samlinger er obligatoriske.

Fysiske samlinger

Det gjennomføres fire obligatoriske fysiske samlinger med varighet på 3-5 dager for det nett- og samlingsbaserte utdanningstilbudet.

Nettsamlinger

Samlingene på nett gjennomføres etter oppsatt plan. Alle nettsamlinger er i sanntid til fastsatte tider, og de er obligatoriske.

Nettsamlingene forutsetter forberedelser for muntlige fremlegg, faglig diskusjoner, forelesning og veiledning på oppgaver. Samlingene vil ha ulik varighet, avhengig av innhold og formål.

Noen samlinger er for hele kullet (fellessamling) og noen samlinger er for mindre grupper (læringsgrupper).

Pensum

Samlet omfang av pensumlitteratur og elektronisk læremateriell for de fem emnene i studiet er ca. 2000 sider fagstoff, i tillegg er det selvvalgt litteratur. Dokumentet Bokliste gir oversikt over lærebøker som benyttes i utdanningen. Pensum blir revidert årlig. Studieledere og bibliotekarene ved Nasjonalt senter for aldring og helse vil bistå studentene med å skaffe tilveie pensumlitteratur og selvvalgt litteratur.

5.0 Praksis

Praksis er en obligatorisk del av studietiden og en viktig læringsarena for å oppnå utdanningens læringsutbytte. Praksis gjennomføres i virksomheter som gir tjenester til voksne og eldre personer med utviklingshemning. For studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet brukes egen arbeidsplass. Skolen har utarbeidet en samarbeidsavtale mellom skole og arbeidssted som skal sikre kontakt med praksisfeltet og bidra til utvikling av fagskolen som en praksisnær utdanning.

Studenten gjennomfører obligatoriske studiekrav i praksis. Det siste studiekravet er avsluttende eksamen for utdanningen. Studenten beskriver, reflekterer og diskuterer oppgaver gjennomført i praksis som skriftlige innleveringer.

Studieledelsen gir skriftlig og muntlig informasjon til praksisstedet om innhold og rammer for praksis og studiekravene som skal gjennomføres. Det tydeliggjøres mål og tema for studiekravene, samt studentens, skolens og praksisstedets ansvar i planlegging og gjennomføring av studiekravene. Pedagogisk oppfølging sikres ved at fagskolens studieledere har undervisnings-, veilednings- og evalueringsansvar både for studiekravene og annet studie- og praksisrelatert arbeid. I tillegg oppnevnes en praksiskontakt som skal ha kompetanse på fagskolenivå eller høyere innen fagfeltet. Dette er beskrevet i dokumentet *Organisering av praksis - ansvar og oppfølging*.

Der studenten gjennomfører praksis på egen arbeidsplass, må følgende kvalitetskrav være innfridd: Studenten må dokumentere og ha et arbeidsforhold innen tjenestetilbud til voksne

og/eller eldre personer med utviklingshemning. Det kreves arbeidsgivers tillatelse til at arbeidsstedet kan være praksisarena under utdanningen. Studenten må være i arbeid tilsvarende minimum 50 % stilling. Samarbeidsavtalen mellom skole og arbeidssted sikrer at disse forholdene blir ivaretatt.

Skolen har ansvar for å sikre at studentene har egnet praksisplass.

Praksis er fordelt ut over studiet knyttet til arbeid med studiekrav. Praksis krediteres med 12 studiepoeng som fordeles gjennom hele studieperioden.

6.0 Vurdering

Vurdering av studenten og dokumentasjon på fullført utdanning vil skje i henhold til Lov om fagskoleutdanning kapittel 4 og 5, og skal bidra til å sikre det faglige nivået ved utdanningen. Det er utarbeidet læringsutbyttebeskrivelser og vurderingskriterier for studiekravene og eksamen, i tråd med Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (2018).

Fagskolen benytter mappevurdering, praksis og hjemmeeksamen som vurderingsgrunnlag.

Mappevurdering

Mappevurdering er en vurderingsform der endelig karakter fastsettes på grunnlag av ett eller flere studiekrav som utføres i løpet av den tiden emnet pågår. Studiekravene innen et emne blir vurdert fortløpende og det gis framovermeldinger muntlig (video) eller skriftlig. Studiekravene varierer i tema, form, nivå og omfang, og relateres både til teori og til yrkesutøvelse på studentens arbeidsplass og studentaktivitet i læringsgrupper. Alle studiekrav er obligatoriske, må være bestått og gjennomført i kronologisk rekkefølge etter angitte tidsfrister.

Det gis en sluttvurdering i hvert emne med bestått/ikke bestått. Dette innebærer at studenten har oppnådd kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse.

Vurdering av praksis

Praksisgjennomføringen dokumenteres på egne skjemaer, signert av student og praksiskontakt. Vurderingsgrunnlaget for praksis er studiekravene som er knyttet til læringsutbyttene for praksis. Praksis vurderes av studieleder, til bestått/ ikke bestått.

Vurdering av eksamen

Emne 6 utgjør studiets avsluttende eksamen. Eksamen gjennomføres som en hjemmeeksamen over 12 uker og vurderes etter gradert karakterskala A–F. Karakteren settes på bakgrunn av en helhetsvurdering av alle eksamensdeler.

Innhold, formelle krav, vurderingskriterier og veiledning for eksamensoppgaven beskrives i fagskolens retningslinjer for eksamen. Eksamensoppgaven kan bestå av praktiske, muntlige og skriftlige elementer, samt eventuelle video- og lydopptak. Dersom eksamen inneholder en muntlig del, må den skriftlige delen være vurdert til bestått før kandidaten kan gå opp til muntlig høring. Den praktiske delen vurderes til bestått/ikke bestått.

Symbol	Betegnelse	Generell beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

7.0 Vitnemål

Studenten vil etter avsluttende eksamen få vitnemål og karakterutskrift. På karakterutskriften vil det fremgå tema og karakter for hvert emne. Oppnådde studiepoeng blir påført vitnemål og karakterutskrift. Ett års utdanning utgjør 60 studiepoeng og gir graden fagskolegrad.

Studenter som tidligere har gjennomført og bestått likeverdig og kompetansegivende emne, kan vurderes med tanke på godskriving og fritak.

Til vurdering av eksamen benyttes det to sensorer, hvorav en ekstern.

Dersom en student ikke gjennomfører hele studieløpet vil studenten etter avsluttet utdanning få en karakterutskrift der det vil fremgå læringsutbytte, antall studiepoeng og karakter for de gjennomførte emner.

Det utstedes karakterutskrift for gjennomførte enkeltemner.

8.0 Organisering og omfang

Studiet er organisert som et deltidsstudium over to år (tilsvarende ett år fulltid) og gir 60 studiepoeng. Studiet er inndelt i seks emner. Utdanningen gjennomføres som en kombinasjon av fjernundervisning, samlinger (fysisk og/eller nett) og selvstudium.

Arbeidsmengde: Studiets totale arbeidsmengde er beregnet til 1500 timer, derav 300 timer til undervisning/veiledning og 1200 timer til egenarbeid/praksis. Praksis er fordelt ut over studiet knyttet til arbeid med studiekrav. Praksis krediteres med 12 studiepoeng som fordeles gjennom hele studieperioden.

Tabellen viser navn på emner, varighet, studiepoeng, praksis og forventet arbeidsmengde.

År		Varighet- uker	Studie- poeng	Praksis- timer*	Arbeidsmengde- timer
1	Emne 1 Etikk, samhandling og kommunikasjon	12	9	20 timer	225
	Emne 2 Utviklingshemning og aldring	12	9	30 timer	225
	Emne 3 Utviklingshemning og aldersrelaterte sykdommer	16	12	55 timer	300
2	Emne 4 Miljøbehandling for eldre med utviklingshemning	17	12	70 timer	300
	Emne 5 Organisering, system og ledelse	8	6	10 timer	150
	Emne 6 Fordypningsarbeid/eksamen	15	12	115 timer	300
		80	60	300 timer	1500

* Praksis er definert som perioder der studenten arbeider med praksisoppgaver på arbeidsplassen. Studenter som ikke bruker egen arbeidsplass, må være på avtalt praksisplass i denne perioden i 100 % stilling.

9.0 Emne 1: Etikk, samhandling og kommunikasjon

Emne 1 inneholder temaer som er sentrale i helsegrunnutdanningene og for alle som er ansatt i helse- og omsorgssektoren; etikk, kommunikasjon, psykologi, sosiologi og stats- og kommunalkunnskap. Verdigrunnlaget personsentrert omsorg introduseres. Denne referanserammen skal danne basis for utvikling av felles holdninger og ferdigheter.

Temaene eksemplifiseres og konkretiseres med forhold fra praksis og med relevans for utviklingshemning og aldring, der det er mulig. Emne 1 er tilsvarende de ettårige fagskoleutdanningene i helse- og oppvekstfag.

9.1 Læringsutbytte etter fullført emne 1

Kunnskap
Studenten • har kunnskap om etiske teorier og prinsipper, yrkesetikk og etisk refleksjon som verktøy. • har kunnskap om gruppeprosesser, kriseteori og konflikthåndtering. • har kunnskap om mangfold, migrasjonshelse, ulike kulturer og urfolk. • har innsikt i lover og forskrifter som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbudet i helsesektoren. • har kjennskap til begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet og sosialt nettverk. • forstår hva kompetanse innen relasjonsbygging, kommunikasjon og samhandling i helsetjenesten betyr for tjenestemottakere og samfunnet.
Ferdigheter
Studenten • kan anvende kunnskap om etiske teorier og yrkesetikk som grunnlag for refleksjon rundt praktiske problemstillinger. • kan anvende teknikker og verktøy for å fremme relasjonsbygging og samhandling med tjenestemottakere, pårørende og kollegaer. • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid i helsetjenesten. • kan anvende kunnskap om læring, IKT, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet.
Generell kompetanse
Studenten • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen yrkesutøvelse, samt gjennom kommunikasjon og samhandling med tjenestemottaker og samarbeidspartnere. • kan utføre arbeidet lovmessig, faglig og etisk forsvarlig ut fra tjenestemottakernes behov, med fokus på å fremme et helhetlig menneskesyn • kan kommunisere og samhandle med tjenestemottakere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med brukermedvirkning og helhetlig menneskesyn.

- kan bygge relasjoner med kolleger, tjenestemottakere, pårørende og samarbeidspartnere.
- kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester til tjenestemottakere, gjennom kunnskapsdeling og refleksjon på arbeidsplassen.

9.2 Sentrale tema i emne 1

Studieteknikk

- Hvordan lære?
- Hvordan studere på nett?
- Faglig refleksjon
- Kildehenvisning
- Kildekritikk
- Grunnleggende IKT

Kommunikasjon og samhandling

- Brukerperspektivet
- Relasjonskompetanse og relasjonsbygging
- Profesjonell kommunikasjon
- Gruppeprosess og konflikthåndtering

Etikk

- Helhetlig menneskesyn
- Etske teorier og prinsipper
- Etisk refleksjon

Lovverk og forskrifter

- Relevante lover, forskrifter og offentlige dokumenter som regulerer helse- og omsorgssektorens virkeområde
- FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Sosiologi og psykologi

- Utviklingspsykologi
- Livskvalitet og mestring
- Sorg- og kriseteori
- Sosiale roller og nettverk
- Migrasjonshelse, kultur, mangfold og urfolk

10.0 Emne 2: Utviklingshemning og aldring

Emnet tar for seg normal aldring hos mennesker med utviklingshemning. Livsoverganger, identitet og selvbestemmelse, hvordan helse kan fremmes og sykdom forebygges, er sentralt.

10.1 Læringsutbytte etter fullført emne 2

Kunnskap
Studenten • har kunnskap om utviklingshemning, samt vanlige diagnoser og syndromer. • har kunnskap om aldringsprosesser og perspektiver på aldring og livsløp hos personer med utviklingshemning. • har kunnskap om sårbarhet, funksjonsnedsettelse og tilleggsutfordringer hos personer med utviklingshemning. • har kunnskap om prinsipper for tilpasset kommunikasjon med personer med kognitive funksjonsnedsettelse. • har innsikt i aktuelle nasjonale anbefalinger, retningslinjer og sentrale dokumenter som bidrar til kvalitet i helse og omsorgstjenesten. • kan oppdatere sin kunnskap ved bruk av håndbøker, veiledere og faglige retningslinjer knyttet til arbeid med personer med utviklingshemning. • har forståelse for den historiske utviklingen av tjenestetilbudet til personer med utviklingshemning. • har forståelse for betydningen av helsefremmende og forebyggende arbeid for eldre personer med utviklingshemning.
Ferdigheter
Studenten • kan anvende kunnskap om sårbarhet og funksjonsnedsettelse i møte med personer med utviklingshemning, for å legge til rette for mestring og økt livskvalitet. • kan tilpasse kommunikasjonen i møte med personer med kognitive funksjonsnedsettelse, i tråd med individuelle behov og gitte rammer • kan finne og bruke relevant informasjon og fagstoff som grunnlag for praksis knyttet til tjenestetilbudet til personer med utviklingshemning. • kan identifisere aktiviteter, forhold og rammefaktorer som er helsefremmende og forebyggende for eldre med utviklingshemning.
Generell kompetanse
Studenten • har forståelse for hvordan aldringsprosessen påvirker personer med utviklingshemning. • har utviklet en etisk grunnholdning som viser seg i respekt for hvordan personer med utviklingshemning opplever egen aldring. • kan utføre arbeidet ut fra den enkeltes behov og livsløp, og bidra til brukermedvirkning og selvbestemmelse.

10.2 Sentrale tema i emne 2

Utviklingshemning, diagnoser og syndromer

- Kategorier og inndeling av utviklingshemning
- Down Syndrom, Autisme, Cerebral Parese
- Kommunikasjon og språkforståelse
- Kognitive og funksjonelle ferdigheter
- Sårbarhet, funksjonsnedsettelse og tilleggsutfordringer

Aldringsprosesser

- Normal aldring
- Fysiologiske aldersforandringer
- Perspektiver på aldring

Utviklingshemning i et samfunnsperspektiv

- Historisk utvikling
- Brukermedvirkning, selvbestemmelse og beslutningstøtte

Utviklingshemning i et livsløpsperspektiv

- Livshistorie
- Overganger i voksen og eldre alder
- Opplevelse av aldring
- Å bli pensjonist

Helsefremmende og forebyggende arbeid for eldre med utviklingshemning

- Fysisk, mental og åndelig aktivitet
- Levevaner og livsstilssykdommer
- Helsekompetanse, helseinformasjon og opplæring

11.0 Emne 3: Utviklingshemning og aldersrelaterte sykdommer

Emne 3 handler om aldersrelaterte sykdommer hos mennesker med utviklingshemning. Miljøpersonalets rolle og ansvar i helseoppfølgingen er sentralt, blant annet med tanke på spesiell helserisiko forbundet med ulike tilstander og syndromer.

11.1 Læringsutbytte etter fullført emne 3

Kunnskap
Studenten • har kunnskap om den geriatrike pasienten, og om vanlige sykdommer, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre personer med utviklingshemning. • har kunnskap om demens, hjerneorganiske lidelser og psykiske sykdommer hos eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om hvordan aldringsprosesser, sykdom, skade og legemiddelbruk kan påvirke psykologiske behov samt kognitive og praktiske ferdigheter hos eldre personer med utviklingshemning. • kan oppdatere sin kunnskap fra håndbøker, veiledere og retningslinjer på beslektede fagområder som eldreomsorg, psykisk helse og demensomsorg
Ferdigheter
Studenten • kan anvende kunnskap om den geriatrike pasienten og om vanlige sykdommer, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre personer med utviklingshemning i kartlegging og observasjon. • kan kartlegge og rapportere funksjonsfall og tegn på aldring hos eldre med utviklingshemning i tråd med gjeldende rutiner og retningslinjer. • kan kartlegge ganghastighet, smerte og ernæring hos eldre med utviklingshemning for å identifisere behov for tiltak.
Generell kompetanse
Studenten • har forståelse for hvordan somatiske sykdommer og psykiske lidelser kan påvirke funksjonelle og kognitive ferdigheter hos eldre personer med utviklingshemning. • har forståelse for hvordan somatiske sykdommer og psykiske lidelser kan påvirke psykologiske behov hos eldre med utviklingshemning. • har utviklet en etisk grunnholdning som viser seg gjennom respekt for brukermedvirkning, personens integritet og opplevelse i kartleggingsarbeidet. • kan samarbeide med kollegaer og pårørende i kartleggingsarbeidet innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde.

11.2 Sentrale tema i emne 3

Den geriatrike pasienten med utviklingshemning

- Skrøpeligheit
- Komorbiditet
- Funksjonssvikt
- Polyfarmasi

Aldersrelaterte sykdommer

- Somatiske sykdommer
- Hjerneorganiske/nevrologiske lidelser
- Psykiske lidelser og atferdsendringer i eldre år

Kartlegging og observasjon

- Etske hensyn i kartleggings- og observasjonsarbeid
- Observasjons- og vurderingskompetanse
- Risikovurdering
- Kartleggingsverktøy
 - Funksjonsfall
 - Sykdom
 - Ernæring
 - Smerte
 - Ganghastighet, balanse og fall

12.0 Emne 4: Miljøbehandling for eldre med utviklingshemning

Emne 4 tar for seg teorier, prinsipper og metoder i miljøbehandling til menneske med utviklingshemning i ulike livsfaser og situasjoner.

12.1 Læringsutbytte etter fullført emne 4

Kunnskap
Studenten • har kunnskap om målretta miljøarbeid og personsentrert omsorg for eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om betydningen av hverdagens gjøremål samt tilpassede aktiviteter som miljøarbeid for å stimulere fysisk og mental kapasitet hos eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om veiledning og undervisning av brukere, pårørende og kollegaer. • har innsikt i regelverk som regulerer bruk av tvang for eldre med utviklingshemning. • forstår egen yrkesrolles betydning for kvalitet og kompetanse i helsetjenestene til eldre med utviklingshemning og andre aktører.
Ferdigheter

Studenten

- kan anvende faglig kunnskap om utviklingshemning, miljøarbeid og aldring for å legge til rette for mestring og økt livskvalitet.
- kan anvende kunnskap om pasient- og brukerrettighetsloven, helse- og omsorgstjenesteloven og helsepersonelloven for å gjennomføre faglig forsvarlige tjenester.
- kan anvende kunnskap om atferdsanalytiske metoder og personsentrert omsorg for å kartlegge, utarbeide og gjennomføre miljøtiltak i arbeid med eldre med utviklingshemning.
- kan identifisere, kartlegge og reflektere over etiske utfordringer og dilemmaer i tjenestene til eldre med utviklingshemning, slik at utøvelsen fremmer tillit og om mulig unngår bruk av tvang og makt.
- kan anvende ulike kommunikasjonsformer og teknikker i samarbeid med personer med utviklingshemning, pårørende, frivillige, kolleger og andre yrkesgrupper.

Generell kompetanse**Studenten**

- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at alle miljøtiltak ivaretar brukermedvirkning, personens integritet og faglig forsvarlighet.
- kan utføre miljøtiltak til eldre med utviklingshemning, gjennom flere livsfaser, ved å kartlegge, identifisere, planlegge, utforme, iverksette og evaluere.
- kan utføre individuell omsorg som tar utgangspunkt i pasientens perspektiv og grad av sårbarhet.
- kan bygge relasjoner og samarbeide med brukere, kollegaer, pårørende, frivillige og andre faggrupper for å tilrettelegge individuelle miljøtiltak som fremmer økt mestring, trivsel og velvære.

12.2 Sentrale tema i emne 4**Miljøarbeid og miljøbehandling**

- Grunnleggende prinsipper i miljøarbeid
- Modeller og metoder i miljøarbeid
 - Positiv Atferdsstøtte (PAS)
- Atferdsanalytiske metoder
- Faktorer som påvirker miljøbehandling
- Aktivitet og beskjeftigelse
- Universell utforming og fysisk tilrettelegging av miljø
- Omsorg ved livets slutt
- Tillitsskapende- og forebyggende arbeid

Kommunikasjon

- Kommunikasjonsteknikker
- Tilrettelegging av kommunikasjon

13.0 Emne 5: Organisering, system og ledelse

Emne 5 har et overordnet perspektiv på tjenestetilbudet til mennesker med utviklingshemning, på nettverkets betydning, samarbeid med pårørende og undervisning, veiledning og kompetanseheving.

13.1 Læringsutbytte etter fullført emne 5

Kunnskap
Studenten • har kunnskap om tverrfaglig og flerfaglig samarbeid, om saksbehandling og om koordinering av tjenestetilbud. • har kunnskap om pårørende, pårørendes roller og situasjon. • har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper. • innsikt i lover og forskrifter som omhandler individuell plan, journalføring og kvalitetsarbeid. • har kunnskap om utviklingsarbeid og kunnskapsbasert praksis. • kan oppdatere sin kunnskap om nasjonale planer, utviklingsprosjekter og innovasjon i helse- og omsorgssektoren. • forstår at et velfungerende tjenestetilbud bidrar til verdiskapning i samfunnet. • forstår at innovasjon i tjenestene og bruk av velferdsteknologi bidrar til verdiskapning i samfunnet.
Ferdigheter
Studenten • kan anvende kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper til å informere og veilede brukere, pårørende, frivillige og kollegaer. • kan anvende kunnskap om medarbeiderskap og organisasjonskultur til å identifisere behov for tiltak som bidrar til et godt arbeidsmiljø.
Generell kompetanse
Studenten • kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeid om tjenestetilbud i helse- og omsorgssektoren. • kan bygge relasjoner med brukere og pårørende basert på likeverdighet og respekt for å fremme en opplevelse av trygghet og tillitt til tjenestetilbudet. • kan utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon.

13.2 Sentrale tema i emne 5

Organisering og samhandling

- Aktører i tjenestetilbudet
- Tverrfaglig- og flerfaglig samarbeid
- Organisasjonskultur

Veiledning og undervisning

- Rammer for veiledning og undervisning
- Metoder i veiledning og undervisning

Pårørende og verge

- Samarbeid med pårørende og verge
- Samarbeid med bruker- og pårørendeorganisasjoner
- Dobbeltrolle som pårørende og verge
- Vergeordningen, forventninger, samarbeid og rutiner
- Fremtidsfullmakt

14.0 Emne 6: Fordypningsarbeid / Eksamen

Emne 6 er eksamensperioden med fokus på miljøbehandling i praksis til eldre personer med utviklingshemning. Eksamen består av å planlegge og gjennomføre et miljøtiltak i praksis som deretter beskrives og evalueres i et skriftlig individuelt arbeid.

14.1 Læringsutbytte etter fullført emne 6

Kunnskap
Kandidaten • har kunnskap om utviklingshemning, miljøarbeid og aldring hos eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om hvordan sykdom og skader gir seg til kjenne hos eldre med utviklingshemning og hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen. • har innsikt i lovverk for helse- og omsorgssektoren, samt i nasjonale anbefalinger og retningslinjer for arbeid med, og kvalitet på, helsetjenester til eldre med utviklingshemning. • har kunnskap om tjenestetilbudet til eldre med utviklingshemning og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktuelle aktører og samarbeidsparter. • kan oppdatere og reflektere over sin yrkesfaglige kompetanse innen utviklingshemning, aldring og miljøarbeid. • forstår hva kvalitet og kompetanse i helsetjenestene betyr for den eldre med utviklingshemning, de pårørende og samfunnet.
Ferdigheter
Kandidaten • kan anvende kunnskap om utviklingshemning, miljøarbeid og aldring til å identifisere ressurser og behov, sette mål, iverksette og evaluere tiltak innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde. • kan anvende kunnskap om eldre med utviklingshemning til å kunne observere, kartlegge, vurdere og handle ved endring i helsetilstand og atferd. • kan anvende relevante verktøy, teknikker, kommunikasjonsformer og metoder i arbeid med eldre personer med utviklingshemning og andre aktører.

- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid eldre personer med utviklingshemning.
- kan kartlegge situasjoner hos eldre med utviklingshemning og identifisere faglige, juridiske og etiske problemstillinger, samt vurdere behov for å tiltak.

Generell kompetanse

Kandidaten

- har forståelse for faglige og etiske prinsipper i arbeid med eldre personer med utviklingshemning.
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved å ivareta brukermedvirkning, personens integritet, og faglig forsvarlighet.
- kan innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde utføre miljøarbeid etter individuelle behov hos eldre med utviklingshemning, i tråd med prinsippene for personsentrert omsorg.
- kan bygge relasjoner med relevante samarbeidsparter om tjenestetilbudet til eldre personer med utviklingshemning.
- kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester til eldre med utviklingshemning, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen.

15.0 Praksis - læringsutbytte

Praksis fordeler seg jevnt gjennom hele studieløpet, jamfør tabell om studiets organisering på side 16. Læringsutbyttene er beskrevet som kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Praksis gjennomføres normalt på egen arbeidsplass.

Praksis Emne 1

Emne 1. Etikk og samhandling

Kunnskap

- Studenten har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren.

Ferdighet

- Studenten kan delta i etisk refleksjon gjennom å anvende SME-modellen.

Generell kompetanse

- Studenten har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med pasienter/brukere, pårørende og kollegaer.

Praksis Emne 2

Emne 2 Livskvalitet og helsefremmende arbeid hos personer med utviklingshemning

Kunnskap

- Studenten har kunnskap om livskvalitet som begrep.

Ferdigheter

- Studenten kan anvende kartleggingsverktøyet QUALID for å vurdere livskvalitet.

Generell kompetanse • Studenten kan utføre arbeidet med utgangspunkt i tjenestemottagers perspektiv, med respekt for enkeltindividets verdi og verdighet.
Emne 2 En samtale om livsløp og aldring med en person med utviklingshemming
Kunnskap • Studenten har kunnskap om hvordan tilpasse sin kommunikasjon til personer med utviklingshemning og personenes kognitive nivå. Ferdigheter • Studenten kan bruke tilpassede kommunikasjonsformer når de snakker med personer med utviklingshemning om å bli eldre. Generell kompetanse • Studenten har forståelse for hvordan graden av utviklingshemning påvirker aldringsprosessen for personer med utviklingshemning.
Praksis Emne 3
Emne 3 Kartlegging av smerte med MOBID - 2
Kunnskap • Studenten har kunnskap om smerte og smertevurdering. Ferdighet • Studenten kan observere, kartlegge og rapportere smerte ved å bruke kartleggingsverktøyet MOBID-2. Generell kompetanse • Studenten har forståelse for hvordan smerte påvirker tjenestemottagers situasjon.
Emne 3 Ernæringsvurdering og kostregistrering
Kunnskap • Studenten har kunnskap om ernæring og ernæringstiltak utformet etter den enkeltes behov Ferdighet • Studenten kan kartlegge og vurdere ernæringsstatus hos eldre med utviklingshemming for å identifisere behov for tiltak Generell kompetanse • Studenten har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at studenten ivaretar brukermedvirkning og personens integritet og opplevelse i ernæringsarbeidet
Emne 3 Tidlige Tegn
Kunnskap • Studenten har kunnskap om og kjenner igjen tegn på aldring og aldersrelaterte sykdommer. Ferdighet • Studenten kan bruke verktøy for å kartlegge tidlig tegn på aldring. Generell kompetanse

- Studenten kjenner sin rolle og har fått erfaring i å samarbeide med andre faggrupper.

Praksis Emne 4

Kunnskap

- Studenten har kunnskap om og kan identifiserer situasjoner som kan utløse bruk av tvang og makt.

Ferdighet

- Studenten iverksetter kartlegging for å avdekke funksjonelle sammenhenger i situasjoner som utfordrer.

Generell kompetanse

- Studenten er bevisst sitt ansvar og rolle i tillitsskapende og forebyggende arbeid og bidrar til refleksjon rundt bruk av tvang.

Praksis Emne 5

Kunnskap

- Studenten har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper.

Ferdighet

- Studenten kan anvende kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper til å informere og veilede brukere, pårørende, frivillige og kollegaer.

Generell kompetanse

- Studenten kan utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon.

Praksis Emne 6

Kunnskap

- Studenten har kunnskap om og identifiserer ressurser, behov, symptomer og atferd som skal ligge til grunn for miljøbehandlingstiltak.

Ferdighet

- Studenten kan planlegge, gjennomføre og evaluere miljøbehandlingstiltak på bakgrunn av individuelle ressurser og behov hos eldre personer med utviklingshemning.

Generell kompetanse

- Studenten ser betydningen av miljøbehandling og er bevisst sin egen rolle i dette arbeidet.